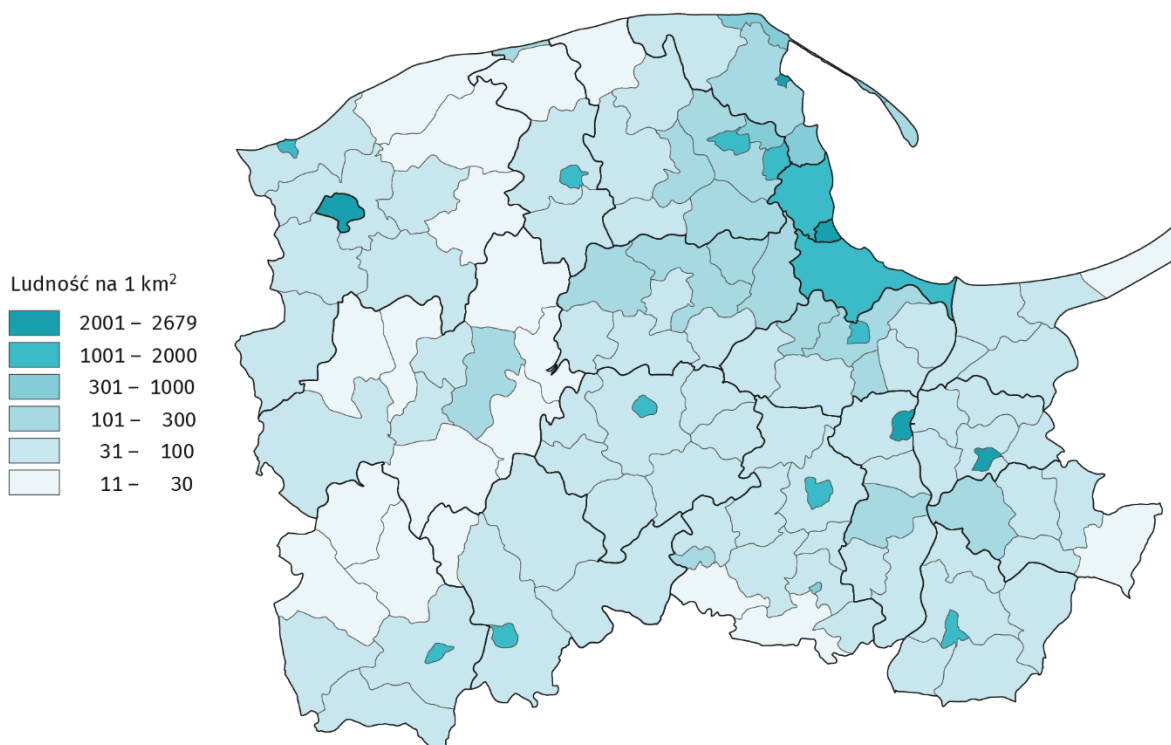

Procesy demograficzne w województwie pomorskim w latach 2000-2019 oraz w perspektywie do 2040 r.

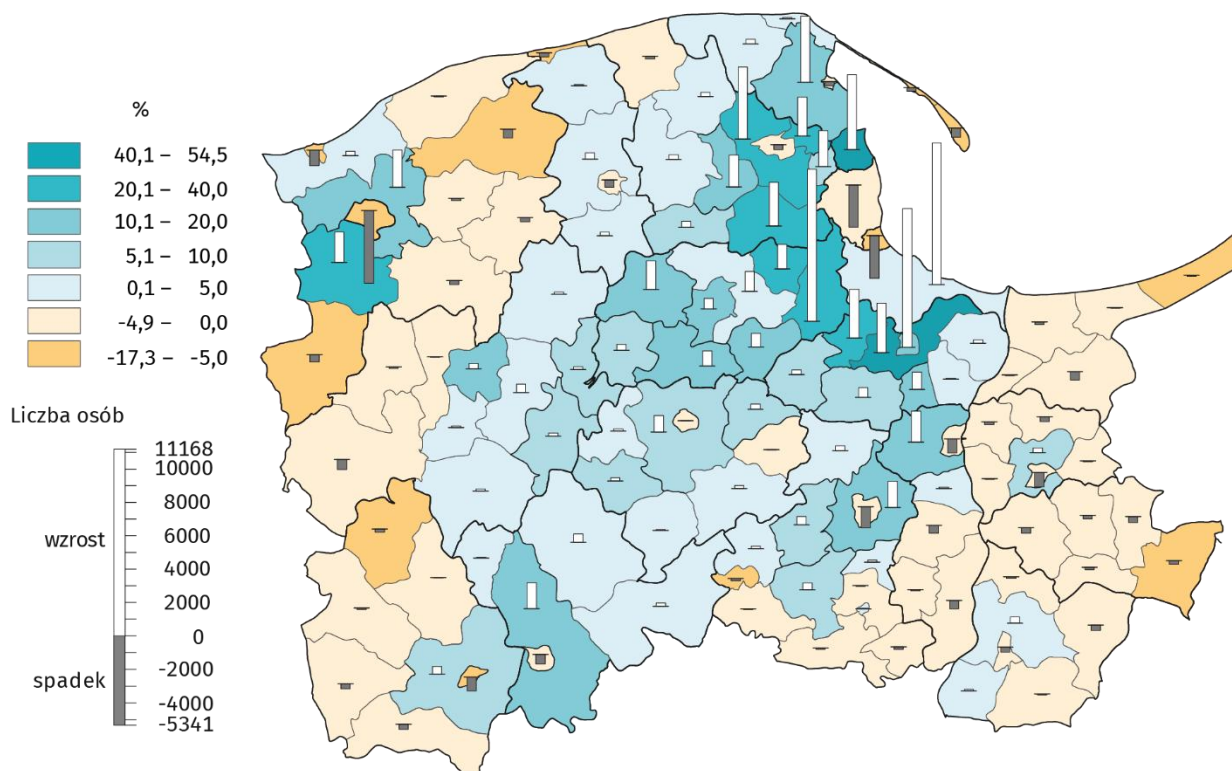
Według NUTS 2016 (Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych) w województwie pomorskim wyodrębnionych jest 5 podregionów (chojnicki, gdański, słupski, starogardzki i trójmiejski). Najliczniejszy pod względem liczby ludności jest podregion trójmiejski. W 2019 r. blisko co trzeci mieszkaniec województwa pomorskiego mieszkał w Trójmieście (32,1% ogólnej liczby ludności województwa).

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2019 r.

Województwo pomorskie jest tym regionem w kraju, który na przestrzeni lat 2000-2019 charakteryzował się corocznym wzrostem liczby ludności. Średnioroczne tempo przyrostu liczby ludności w tym okresie wyniosło 0,4%. Według stanu na koniec grudnia 2019 r. liczba ludności wyniosła 2 343 928 i była o 171 644 osoby wyższa niż w końcu 2000 r. (wzrost o 7,9%). Liczba ludności w województwie pomorskim na koniec 2019 r. stanowiła 6,1% ogólnej liczby ludności Polski, podczas gdy na koniec 2000 r. – 5,7%. Kobiety w województwie pomorskim stanowiły 51,3% ogólnej liczby ludności województwa (zarówno w 2000, jak i w 2019 r.) oraz przeważały w miastach (odpowiednio 52,1% i 52,3%). Natomiast na wsi więcej było mężczyzn i ich udział w analizowanych latach wyniósł odpowiednio 50,5% i 50,4%.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019

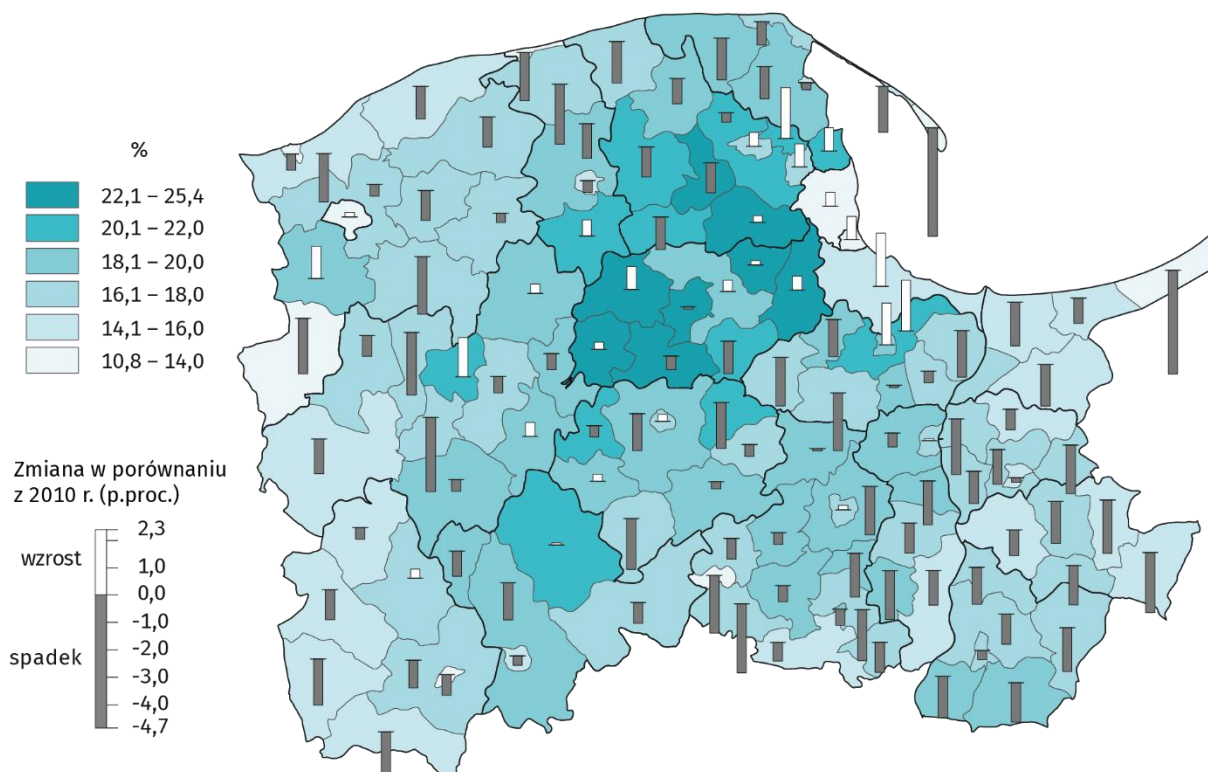

Województwo pomorskie jest regionem, który charakteryzuje się najmłodszą populacją ludności. W 2019 r. mediana wieku dla kobiet i mężczyzn była najniższa w kraju i wyniosła odpowiednio 41,3 lat i 38,7 lat. W wyniku wydłużania się trwania życia, a także zmian w strukturze wieku ludności, mediana wieku rosła z roku na rok – od 2010 r. wzrosła dla ogółu populacji województwa o 3,3 lata, a od 2000 r. o 6,0 lat.

Analizując podział ludności według biologicznych grup wieku udział dzieci (0-14 lat) w 2019 r. stanowił 16,8% ludności województwa pomorskiego i był o 0,4 p.proc. wyższy niż w 2010 r. W 2000 r. dzieci stanowiły 1/5 ludności województwa. Natomiast osoby w wieku 15-64 lata (tzw. wiek dorosły) w 2019 r. stanowiły 66,3%, podczas gdy w 2010 r. udział ten wyniósł 71,4%, a w 2000 r. – 69,2%. Niezmiennie rośnie grupa osób w wieku 65 lat i więcej (tzw. osoby starsze). W 2019 r. osób w tym wieku było 396,5 tys., co oznacza wzrost w porównaniu z 2010 r. o 120,5 tys., a w odniesieniu do 2000 r. o 161,5 tys. Udział ludności

w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności jest określany współczynnikiem starości demograficznej, który w 2019 r. wyniósł 16,9%, podczas gdy w 2010 r. – 12,1%, a w 2000 r. – 10,8%.

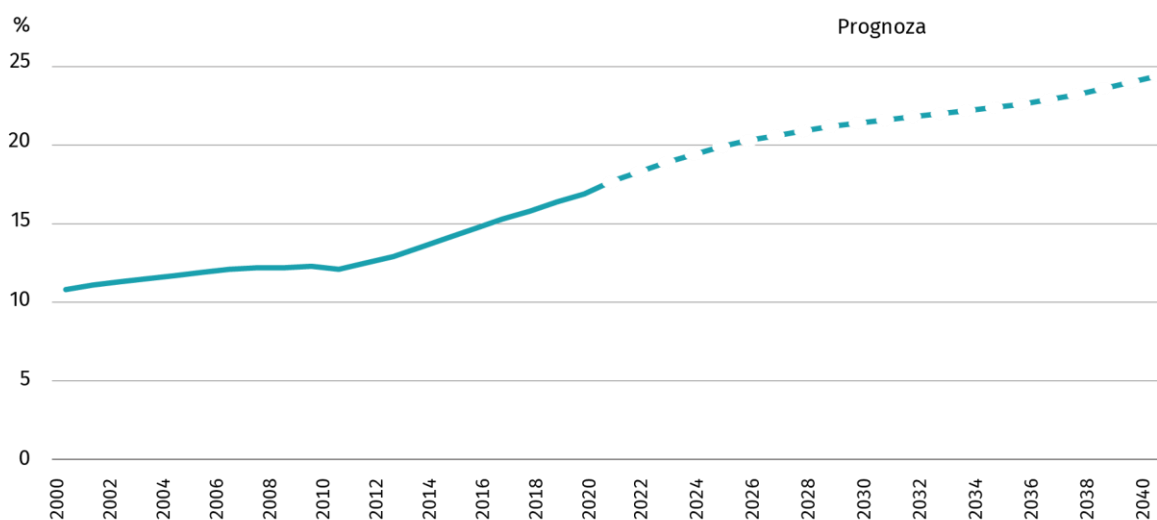
Mapa 3. Udział dzieci (osoby w wieku 0-14 lat) w ogólnej liczbie ludności w 2019 r.

Proces starzenia się ludności województwa będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużenie trwania życia i dalszego trwania życia, jest pogłębiony przez niski poziom dzietności.

W 2019 r. indeks starości wyniósł 101, co oznacza, że na 100 „wnuczków” (dzieci w wieku 0-14 lat) przypadało średnio 101 „dziadków” (osób w wieku 65 lat i więcej). W poprzednich latach indeks ten osiągnął znacznie niższe wartości – 74 w 2010 r. i 54 w 2000 r.

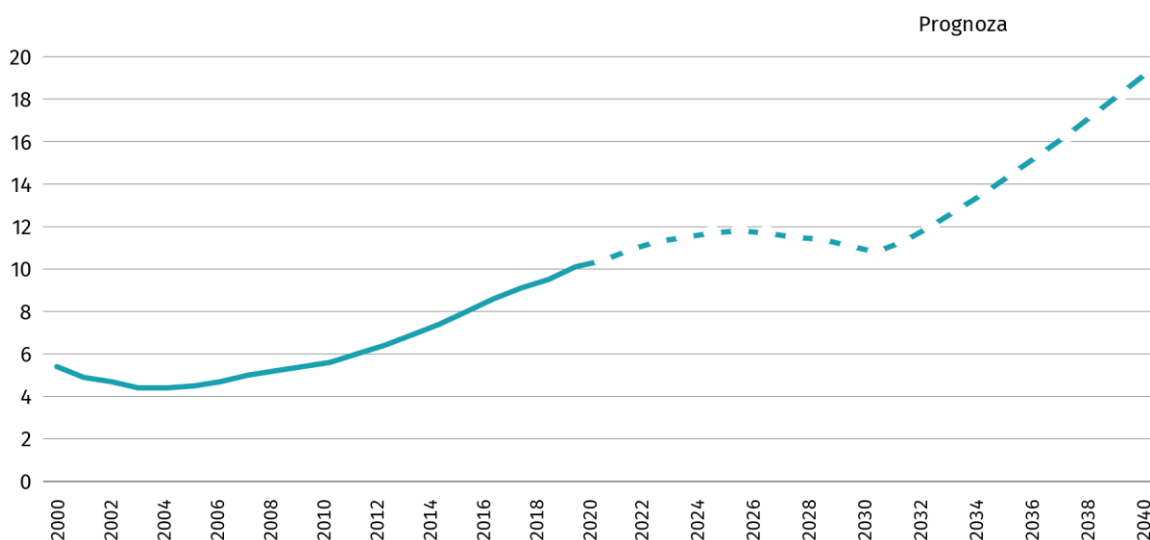
Wykres 1. Współczynnik starości demograficznej

Starzenie się ludności jest ściśle związane z wydłużeniem przeciętnego trwania życia ludności. W 2019 r. w województwie pomorskim mężczyźni żyli przeciętnie 74,8 lat, a kobiety 81,8 lat. Oznacza to, że w porównaniu z 2000 r. mężczyźni żyli o 4,2 lata dłużej, a kobiety – o 3,7 lat. Dłużej żyły osoby mieszkające w miastach niż na wsi. W 2019 r. różnica wyniosła 1,9 lat na korzyść mężczyzn zamieszkałych w miastach i odpowiednio 1,2 lat dla kobiet.

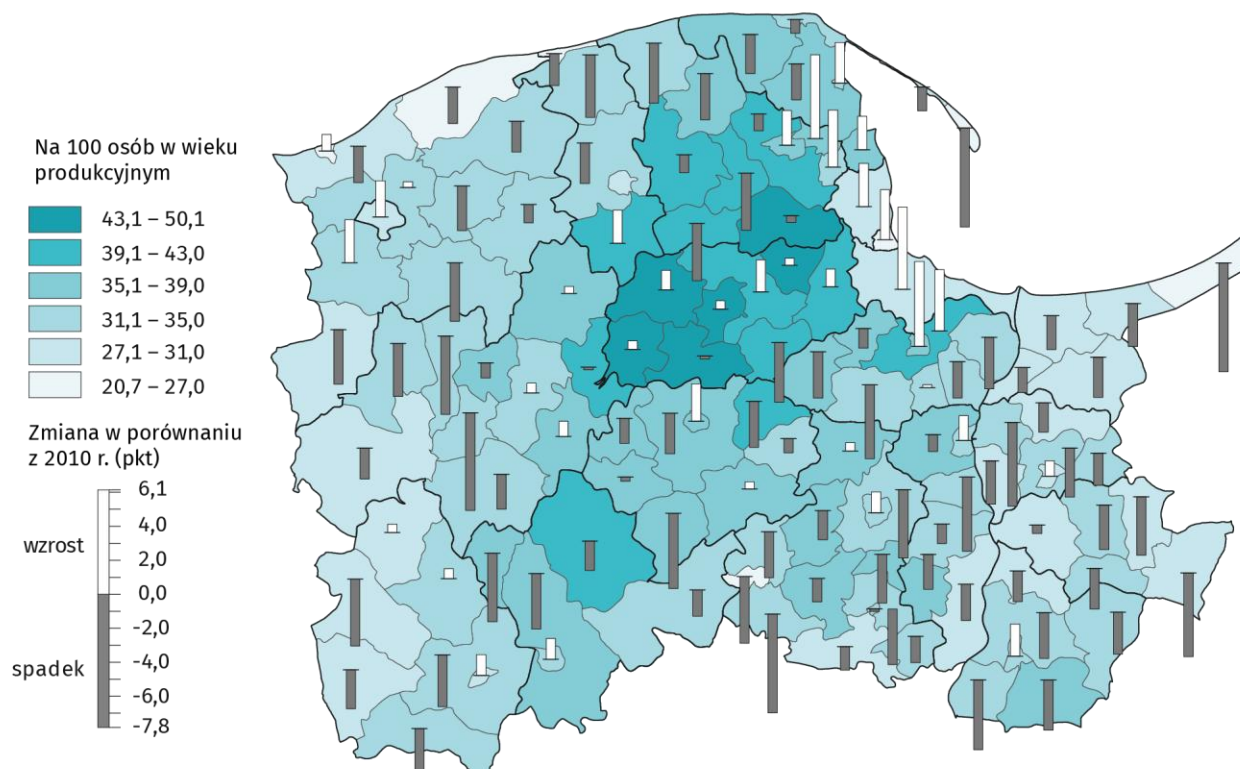
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego w województwie pomorskim w 2019 r. wyniósł 10,1, co oznacza, że na każde 100 osób w wieku 50-64 lata przypadają 10,1 osoby w wieku 85 lat i więcej. W 2010 r. i w 2000 r. był on niemal dwukrotnie niższy wynosząc odpowiednio 5,6 i 5,4. Wśród powiatów województwa najmniej korzystnie wskaźnik ten kształtował się w Sopocie – tam wskaźnik wsparcia osób najstarszych w 2019 r. wyniósł 23,7, podczas gdy najniższą wartość odnotowano w powiecie puckim – 6,3.

Wykres 2. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego

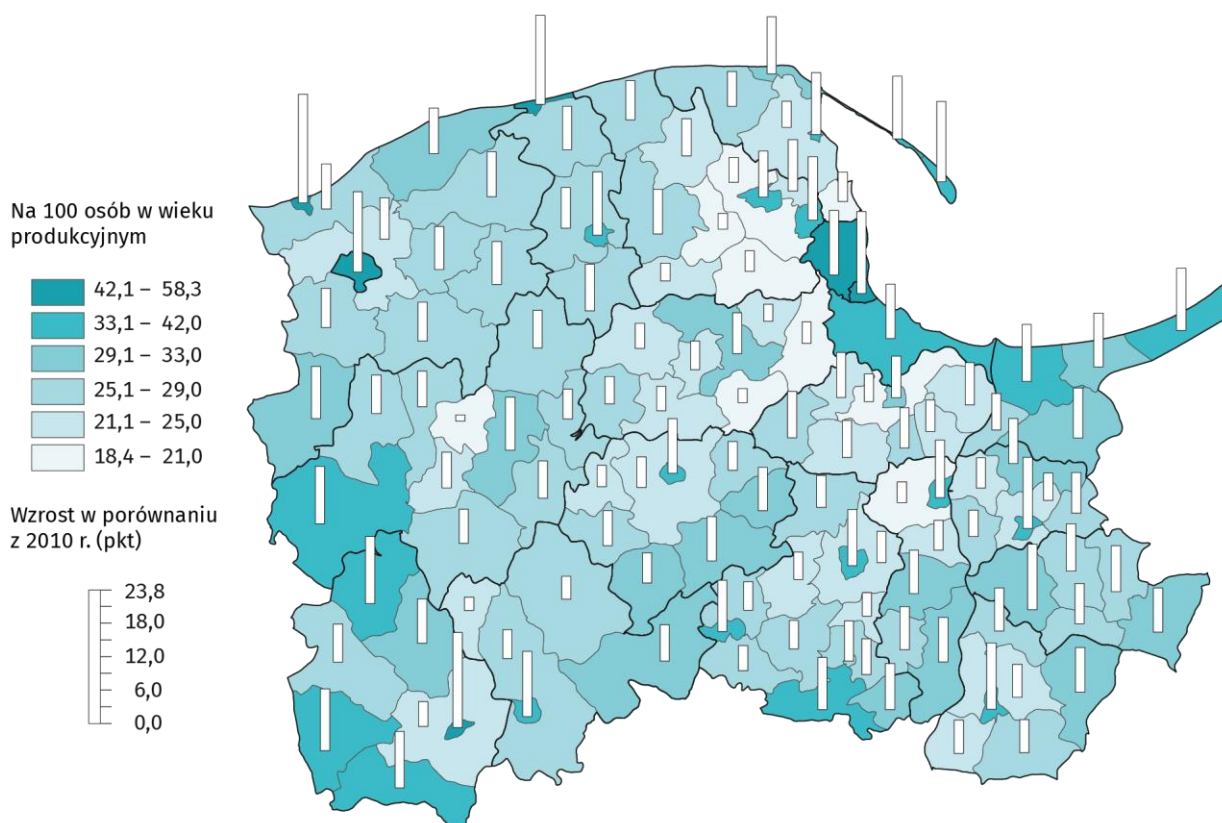
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w analizowanym okresie zmniejszała się sukcesywnie aż do 2015 r. by od 2016 r. zacząć wzrastać i osiągając na koniec 2019 r. poziom 462,1 tys., o 1,1% wyższy niż w 2010 r., ale o 16,5% niższy niż odnotowany w 2000 r. Udział tej grupy osób w ogólnej liczbie ludności w 2019 r. w stosunku do 2000 r. zmniejszył się o 5,8 p.proc. i wyniósł 19,7%.

Mapa 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w 2019 r.

Wśród ludności w wieku produkcyjnym (18-59 lat kobiety i 18-64 lata mężczyźni) w latach 2000-2010 obserwowano duże przyrosty wynikające z wchodzenia w ten wiek osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego z pierwszej połowy lat 80. ub. wieku. Intensywnie wzrosła zarówno liczebność (w tempie średnio 1,0%), jak i udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności (o 3,2 p.proc.) osiągając na koniec 2010 r. poziom 64,6%. Od 2011 r. udział osób w wieku produkcyjnym zmniejszał się i w 2019 r. osiągnął wartość 59,8%. Liczba ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2019 r. wyniosła 1401,0 tys. osób – o 66,9 tys. więcej niż w 2000 r., ale o 68,1 tys. mniej niż w 2010 r. Ubytek ten wynika z procesu starzenia i przesuwania licznych roczników osób urodzonych w latach 50. XX wieku do grupy wieku poprodukcyjnego.

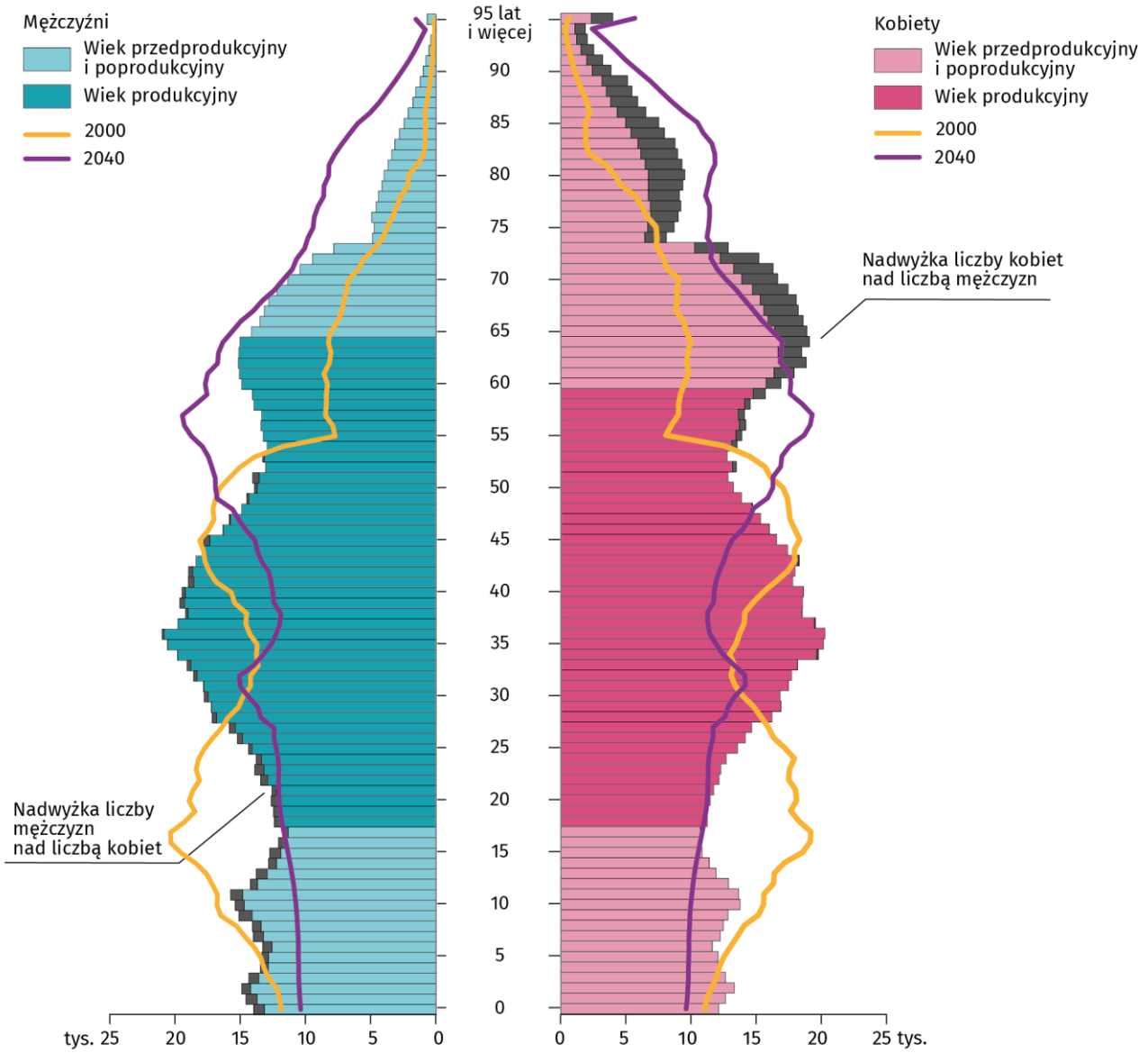
Mapa 5. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2019 r.

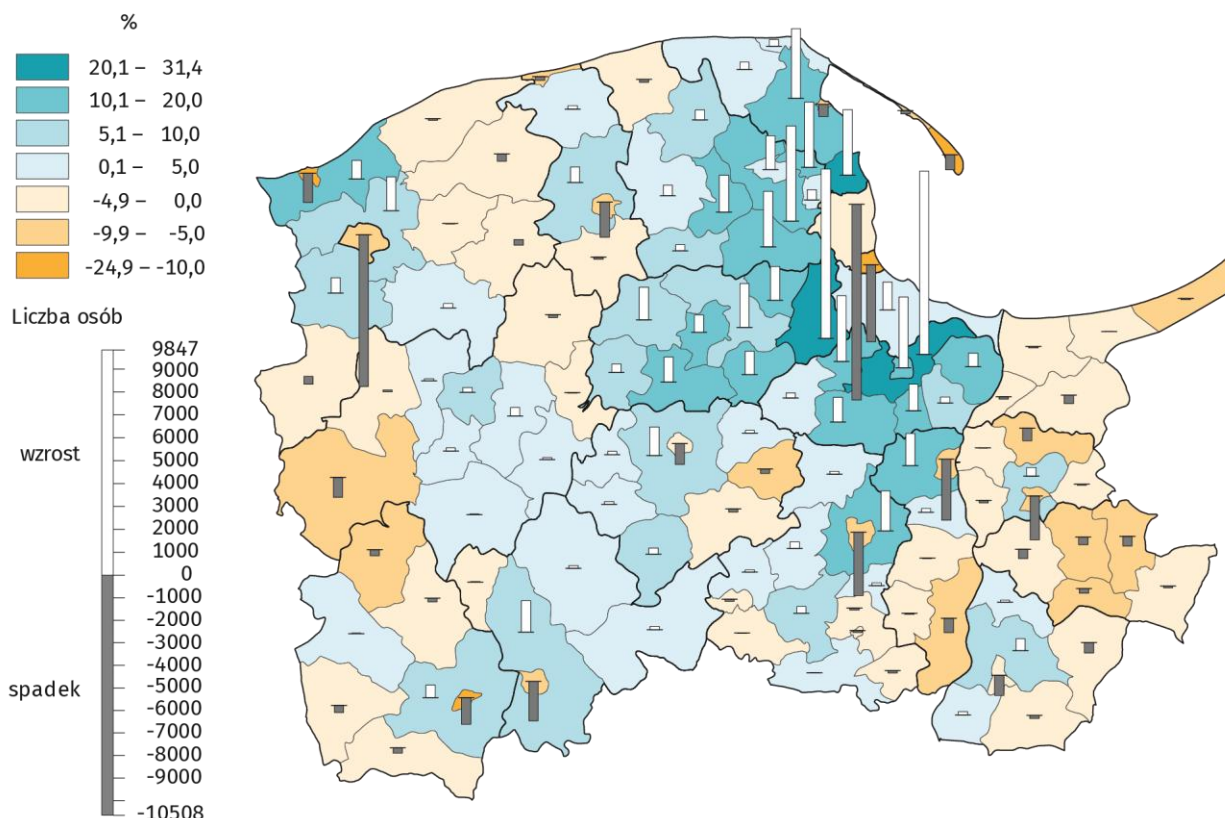
Na przyspieszenie procesu starzenia się ludności województwa pomorskiego wskazują zmiany dotyczące udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej) w ogólnej liczbie ludności. W latach 2000-2019 liczebność tej grupy zwiększyła się o 196,1 tys. osób do 480,8 tys., a udział wzrósł z 13,1% do 20,5%. W 2019 r. różnica udziałów osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkałych w miastach i na wsi wyniosła 8,4 p.proc. (w miastach 23,6%, a na terenach wiejskich 15,2%).

Miarą określającą relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności jest współczynnik obciążenia demograficznego, obrazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Współczynnik ten w latach 2000-2008 systematycznie zmniejszał się z poziomu 62,8 w 2000 r. do 54,8 w 2007 r., a następnie w kolejnych latach rósł osiągając w 2019 r. wartość 67,3. Jednakże bardziej istotne niż wartość ogólnego współczynnika są proporcje wskaźników częściowych, tj. osobnych relacji liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym do zbiorowości w wieku produkcyjnym. Wskaźnik obciążenia dla osób w wieku przedprodukcyjnym do 2012 r. zmniejszał się, a w kolejnych latach odnotowano jego wzrost. W przypadku obciążenia dla osób w wieku poprodukcyjnym wskaźnik ten rósł przez cały analizowany okres (z wyjątkiem 2005 r.). W końcu 2019 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało nieznacznie mniej osób w wieku przedprodukcyjnym (33,0) niż w poprodukcyjnym (34,3). Oznacza to, że udział tych, którzy rynek pracy teoretycznie już opuścili nie został w pełni zrównoważony udziałem potencjalnych przyszłych zasobów pracy. Korzystniej dla rynku pracy kształtowały się te relacje w latach wcześniejszych. W 2010 r. wyniosły odpowiednio 31,1 i 23,8, a na koniec 2000 r. – 41,5 i 21,3.

Wykres 3. Ludność według płci i wieku w latach 2000, 2019 i 2040

Mapa 6. Zmiana liczby ludności w latach 2019-2030 (prognoza)

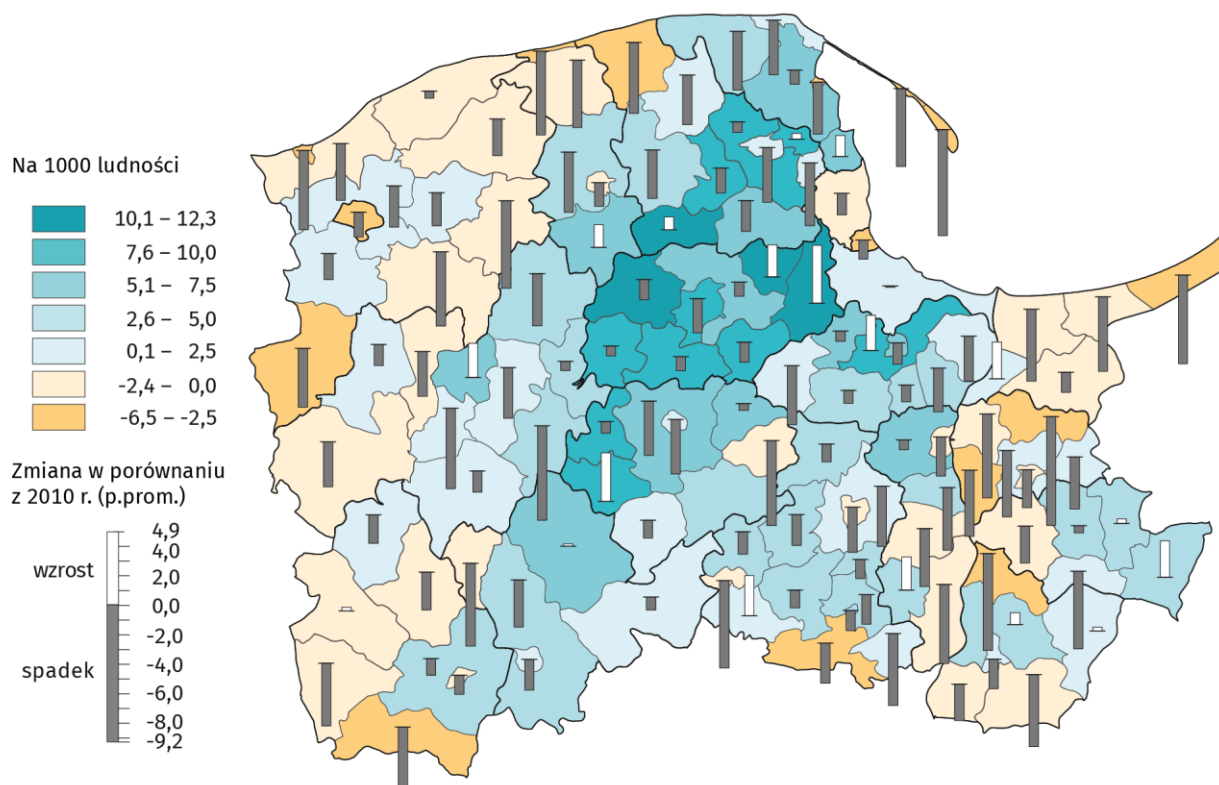

Według prognozy GUS, liczba ludności w województwie pomorskim w perspektywie do 2040 r. będzie początkowo systematycznie wzrastać osiągając w 2027 r. najwyższy poziom – 2335,8 tys. osób., a następnie w kolejnych latach nastąpi jej spadek i w 2040 r. wyniesie 2306,7 tys. osób. Szacuje się, że w stosunku do 2019 r. liczba ludności zmniejszy się o 37,2 tys. osób (o 1,6%). Uwzględniając podział na obszary miejskie i wiejskie wyraźnie zarysują się istotne różnice. W prognozowanym okresie z roku na rok będzie ubywać ludności w miastach, a systematycznie przybywać na wsi. W 2040 r. ostatecznie liczba ludności miejskiej w stosunku do 2019 r. zmniejszy się o 120,8 tys. osób (o 8,1%), a liczba ludności wiejskiej wzrośnie o 83,7 tys. osób (o 9,8%).

W 2019 r. w województwie pomorskim zawarto 11,9 tys. małżeństw, o 12,3% mniej niż w 2010 r. i o 4,8% mniej niż w 2000 r. W 2019 r. województwo pomorskie na tle kraju charakteryzowało się jednym z najwyższych współczynników zawieranych małżeństw na 1000 ludności – 5,1‰, przy czym natężenie zawieranych małżeństw było nieco wyższe w miastach (5,1‰) niż na wsi (5,0‰). Wyższy wskaźnik niż średni w województwie odnotowano w Gdańsku oraz w powiatach: kartuskim, wejherowskim, kościerskim i chojnickim. W latach 2000-2019 współczynnik zawartych małżeństw na 1000 ludności wahał się od 4,7‰ do 7,2‰. W 2010 i 2019 r. mężczyźni i kobiety najczęściej wstępowali w związek małżeński mając 25-29 lat. Natomiast w 2000 r. mężczyźni najczęściej wstępowali w związek małżeński mając 25-29 lat, a kobiety w wieku 20-24 lata.

Rozwój demograficzny danego regionu uzależniony jest od dwóch czynników: wielkości przyrostu naturalnego stanowiącego różnicę między liczbą urodzeń i zgonów oraz wielkości przyrostu ruchu wędrownego ludności będącego różnicą pomiędzy napływem a odpływem ludności. Efektem tych dwóch czynników jest przyrost rzeczywisty ludności. Sam przyrost naturalny jest syntetyczną miarą procesu reprodukcji ludności.

Mapa 7. Przyrost/ubytek naturalny ludności w 2019 r.

Województwo pomorskie wyróżnia się pod względem przyrostu naturalnego, który od kilkunastu lat jest najwyższy w kraju. W 2019 r. przyrost naturalny na 1000 ludności wyniósł 1,5‰. W miastach po raz pierwszy odnotowano ujemną wartość przyrostu naturalnego (minus 0,1‰). Natomiast na wsi przez cały analizowany okres przyrost naturalny był dodatni i znacznie wyższy niż w miastach (4,3‰ w 2019 r.), przy czym należy zaznaczyć, że ludność wiejska stanowiła 36,5% ogólnej liczby ludności województwa.

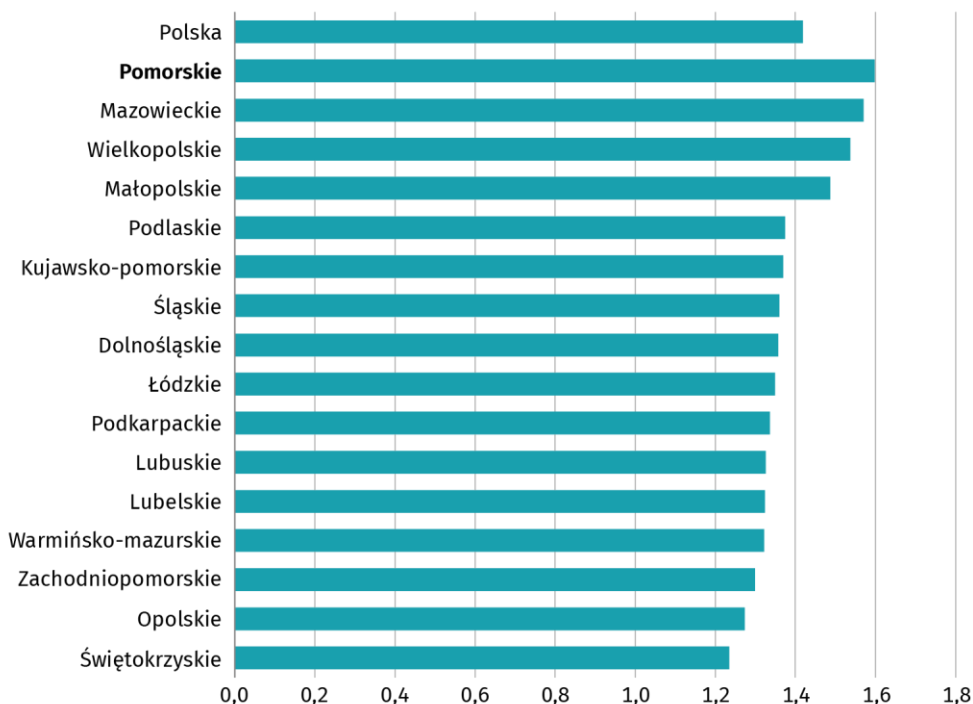
Od szeregu lat najprężniejszym demograficznie rejonem województwa pomorskiego są gminy w powiatach okalających Trójmiasto. W 2019 r. najwyższy przyrost naturalny liczony na 1000 ludności w województwie pomorskim odnotowano w gminach powiatu kartuskiego: Żukowo (12,3‰), Sierakowice (11,9‰) i Przdkowo (11,1‰) oraz w gminach powiatu wejherowskiego: Linia (10,2‰), Reda (9,8‰) i Wejherowo (9,6‰), a także w powiecie gdańskim w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański (9,5‰). Stolica województwa – Gdańsk – charakteryzowała się niewielkim przyrostem naturalnym rzędu 1,0‰. Natomiast najniższy przyrost naturalny odnotowano w powiecie słupskim w gminie miejskiej Ustka (minus 6,5‰), w powiecie lęborskim w gminie miejskiej Łebie (minus 6,0‰) oraz w Sopocie (minus 6,0‰).

W województwie pomorskim w 2019 r. zarejestrowano 26,0 tys. urodzeń żywych, o 11,2% więcej niż w 2000 r., ale o 3,2% mniej niż w 2010 r. W okresie 2000-2019 liczba urodzeń żywych w poszczególnych latach w przeliczeniu na 1000 ludności utrzymywała się w przedziale od 10,2‰ do 12,4‰.

W 2019 r. w odniesieniu do 2000 r. w miastach na prawach powiatu znaczący przyrost liczby urodzeń odnotowano w Gdańsku – o 1,8 tys. W pozostałych miastach na prawach powiatu przyrost był niewielki (dla Gdyni wyniósł 117 urodzeń, dla Sopotu – 7), bądź wystąpił spadek (w Słupsku liczba urodzeń zmniejszyła się o 66). W ujęciu procentowym największy przyrost liczby urodzeń miał miejsce w powiecie gdańskim (66,9%), w powiecie kartuskim (52,2%), w Gdańsku (46,4%) oraz w powiecie wejherowskim (32,2%). Największy procentowy spadek liczby urodzeń w stosunku do 2000 r. odnotowano natomiast w powiecie malborskim (52,3%; wynika to jednak częściowo ze zmiany podziału administracyjnego) i w powiecie nowodworskim (23,3%). W przypadku gmin największy spadek notowano w Helu – w 2019 r. urodziło się tam o 71,8% mniej dzieci niż w 2000 r.

Współczynnik dzietności w 2019 r. w województwie pomorskim wyniósł 1,60 i wzrósł zarówno w stosunku do 2000 r. (o 0,14), jak i 2010 r. (o 0,11). Większy wpływ na niego miały urodzenia drugich i trzecich dzieci przez matki (odpowiednio 36,7% i 15,2% w 2019 r. wobec 30,0% i 12,8% w 2000 r.), podczas gdy udział urodzeń pierwszych zmniejszył się z 46,6% w 2000 r. do 41,5% w 2019 r.

Wykres 4. Współczynnik dzietności w 2019 r.

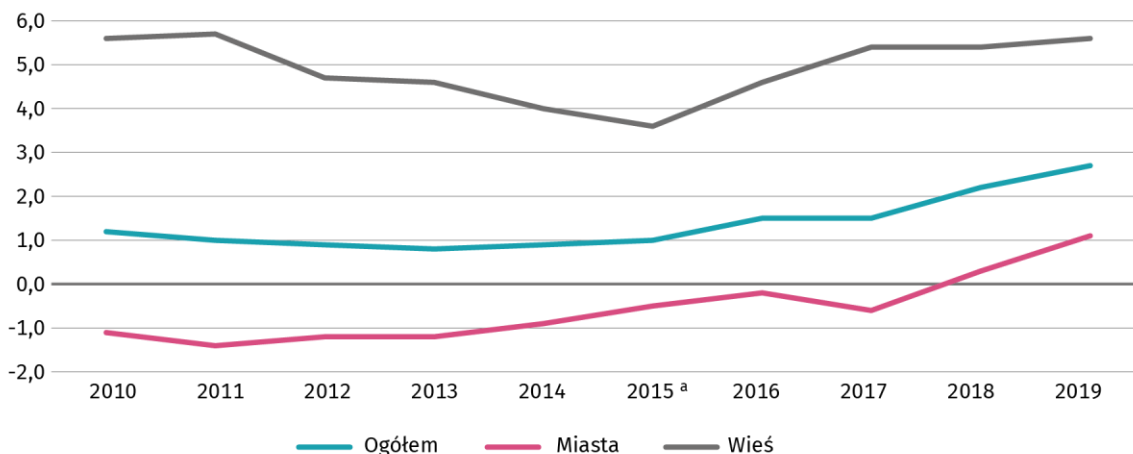
Liczba zgonów w województwie pomorskim systematycznie rośnie. W 2019 r. zmarło 22,5 tys. osób, co oznacza wzrost liczby zgonów zarówno w porównaniu z 2000 r., jak i 2010 r., odpowiednio o 24,1% i 16,2%. Cały czas obserwowana jest nadumieralność mężczyzn – w 2019 r. zgony mężczyzn stanowiły 52,1% ogólnej liczby zgonów w województwie (w 2000 r. – 53,7%).

W latach 2000-2018 w województwie pomorskim niezmiennie najwięcej osób umierało z powodu chorób układu krążenia. Zgony z tego powodu stanowiły 43,6% wszystkich zgonów w 2000 r. i 41,9% w 2018 r. Drugą najczęstszą przyczyną zgonu były nowotwory. W 2000 r. stanowiły 28,2% wszystkich zgonów, a w 2019 r. – 28,5%.

Do 2012 r. trzecią najczęstszą grupą przyczyn były zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (urazy, zatrucia i inne wypadki), natomiast od 2013 r. są to zgony z powodu chorób układu oddechowego. W 2018 r. 8,5% zgonów było spowodowanych przez choroby układu oddechowego, a 5,8% przez zewnętrzne przyczyny (w 2000 r. odpowiednio 6,1% i 7,1%).

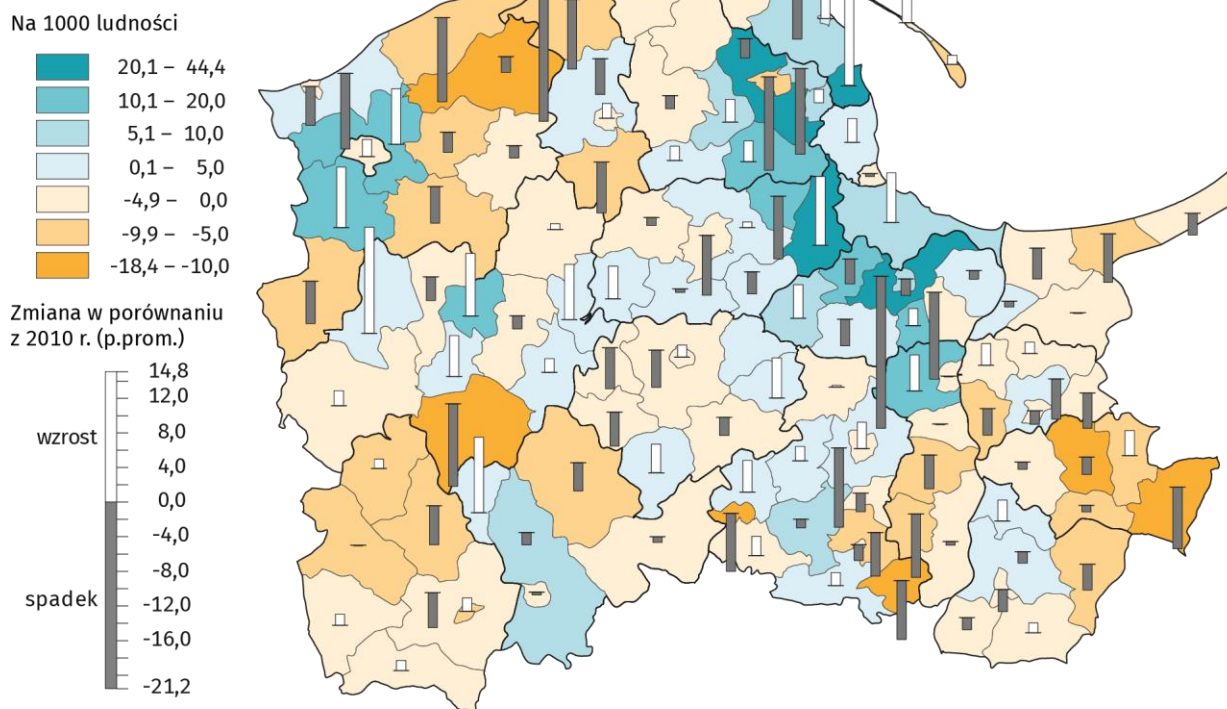
W 2019 r. najwyższą liczbę zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w Sopocie (12,9‰), Słupsku (11,2‰) i powiecie malborskim (11,0‰), natomiast najniższą w powiecie gdańskim (6,7‰) i w powiecie kartuskim (6,8‰). W województwie pomorskim w latach 2000-2019 liczba zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności wahała się od 8,2‰ do 9,6‰.

Wykres 5. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności

Województwo pomorskie wyróżnia się także na tle kraju dodatnim saldem migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (więcej osób przybywa niż ubywa z terenu województwa pomorskiego). Migracje ludności są – oprócz urodzeń i zgonów – trzecim istotnym czynnikiem decydującym o tempie przyrostu rzeczywistego i rozmieszczeniu ludności. Szczególne właściwości społeczno-demograficzne migrantów przyczyniają się – w wyniku intensywnych wędrówek – nie tylko do zmiany liczby, ale i struktury ludności określonych regionów. W migracjach częściej uczestniczy ludność w młodszym niż starszym wieku. Powoduje to odmłodzenie demograficzne terenów, do których przybywają migranci oraz postarzenie obszarów, z których odpyływają.

Mapa 8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2019 r.

W latach 2000-2019 ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w województwie pomorskim było dodatnie (z wyjątkiem 2006 r.). W przeliczeniu na 1000 ludności najniższe dodatnie saldo migracji odnotowano w 2000 r. (0,2‰), a najwyższe w 2019 r. (2,7‰). W 2019 r. w województwie pomorskim 6,3 tys. osób zmieniło adres stałego zamieszkania, o 3,7 tys. więcej niż w 2010 r. i 5,9 tys. więcej niż w 2000 r. Od kilkunastu lat w wyniku migracji wewnętrznych tereny wiejskie (szczególnie te położone wokół aglomeracji trójmiejskiej) zyskują nowych mieszkańców. W 2019 r. saldo migracji wewnętrznych na wsi wyniosło 4,5 tys. osób (w 2010 r. – 4,3 tys. osób, a w 2000 r. – 1,1 tys. osób).

Z analizy ruchu wędrownego ludności (migracje) w powiatach województwa pomorskiego wynika, że w 2019 r. spośród 20 powiatów dodatnie saldo migracji wystąpiło w 7 (gdańskim, kartuskim, puckim, słupskim, wejherowskim, Gdańsku, Gdyni). Wśród nich najwyższy wskaźnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności odnotowano

w powiecie gdańskim (14,2‰) i kartuskim (11,3‰). Najniższe ujemne saldo migracji stałej odnotowano w powiecie sztumskim (minus 6,9‰) oraz w Sopocie (minus 4,2‰).